

Malina Sarnowska

Piosenki i wiersze. Zabawy słowno-muzyczne. - warsztaty dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego, 7-8 listopada 2013 r.

Scenariusz zajęć:

1. Przywitanie: *Ptasie wesele* - tradycyjna piosenka z okolic Warszawy. Wspólne śpiewanie i zabawa przy piosence.
- słuchacze włączają się w powtarzanie *Ojojoi!* po każdym wersie piosenki.

SWobodnie

Cz-te-ry mi-le za War-sza-wa O-jo-joj! O-ze-nil sie wro-bel zka-wa. O-jo-joj!

5 Wszy-stkie pta-ki za-pro-si-li. O-jo-joj! A o so-wie za-po-mnie-li. O-jo-joj!

9 Jak sie so-wa do-wie-dzia-la. O-jo-joj! Wcze-ry ko-nie przy-le-cia-la. O-jo-joj!

13 I u-sia-dła na za-piec-ku. o-jo-joj! Ka-za-la grac po nie-miec-ku. O-jo-joj!

17 I u-sia-dła se na lo-zku. O-jo-joj! Ka-za-la grac po fra-ncu-sku. O-jo-joj!

21 I u-sia-dła na ko-mi-nie. O-jo-joj! Ka-za-la grac po la-ci-nie. O-jo-joj!

25 Po-jal ci ja wro-bel wta-niec. O-jo-joj! Przy-dep-tal jej du-zy pa-lec. O-jo-joj!

29 A ty wro-blu o-be-rwan-cu. O-jo-joj! Po-dep-czesz mi wszy-stkie pal-ce.

32 O-jo-joj! A ty so-wa ta-ka pa-ni O-jo-joj! A zjadl-bym cie i zpio-ra-mi. O-jo-joj!

2. Jak powstaje piosenka? - chwila rozmowy o tradycji tworzenia pieśni i piosenek do wierszy wybitnych twórców. Wzmianka o twórczym duecie Julian Tuwim - Witold Lutosławski.

a) szukanie wartości muzycznych w treści wierszy (przykłady spośród utworów Tuwima: *Dwa wiatry, Ptasia radio, Ptasia plotki*)

b) szukanie wartości muzycznych w brzmieniu słów poetyckich (przykłady spośród utworów Tuwima: *Dwa wiatry* - zaszybował, świdrem, zakołował, szumiący; *Ptasia plotki* - wykwakala, nagegala)

3. *Dwa wiatry* - ilustracja ruchowa i dźwiękowa do fragmentu wiersza Juliana Tuwima.

Dwa wiatry są przykładem wiersza, który znakomicie nadaje się do wykorzystania na zajęciach ruchowo-muzycznych. Oto propozycje aktywności z wykorzystaniem początkowych strof utworu:

*Jeden wiatr - w polu wiał,
Drugi wiatr - w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
Liście pieścił i szeleścił,
Mdlal...*

*Jeden wiatr - pędziwiatr!
Fiknął kozła, plackiem spadł,
Skoczył, zawiął, zaszybował,
świdrem w gore zakolował
I przewrócił się, i wpadł
Na szumiący senny sad,
Gdzie cichutko i leciutko
Liście pieścił i szeleścił
Drugi wiatr...*

- słuchacze razem z prowadzącym zajęcia wykonują apaszką opisane w wierszu ruchy wiatrów

- to samo działanie z podziałem na 2 grupy (*Kto czuje się dziś wiatrem spokojnym, grającym w sadzie, a kto wiatrem szalonym, wiejącym w polu?*)

- w dwóch grupach ilustrowanie dźwiękiem wiejących wiatrów (należy pozwolić wybrać uczestnikom zajęć pasujące do dwóch wiatrów instrumenty)

- połączenie gry na instrumentach i ruchu; prowadzący kieruje improwizacją i recytuje wiersz

4. *Ptasia radio* i *Ptasia plotki* - poszukiwania dźwiękowe zainspirowane wierszami Juliana Tuwima.

„Ptasia” wiersze Tuwima znakomicie nadają się do stworzenia prostych ilustracji dźwiękowych. Przy użyciu gwizdków, fujarek, fletów, terkotek, kastanietów, guiro można naśladować głosy wspomnianych w utworach poetyckich ptaków. Wymienienie przez prowadzącego nazwy ptaka (tu konieczna jest rola recytatora realizowana przez

nauczyciela) stanowi sygnał do zagrania na przypisanym mu instrumencie. Dobrze jest rozdać dzieciom tabliczki z nazwami ptaków, aby każdy wiedział, jaka rola została mu przyznana.

5. *Ptasie plotki* - zabawy do wiersza Juliana Tuwima o tym samym tytule.

Julian Tuwim
PTASIE PLOTKI

Przyszła gąska do kaczuszki,
Obgadały kurze nóżki.

Do indyczki przyszła kurka,
Obgadały kacze piórka.

Przyszła kaczka do perliczki,
Obgadały dziób indyczki.

Kaczka kacze wykwała,
Co gęś o niej nagegała.

Na to rzekła gęś, że kaczka
Jest złodziejka i pijaczka.

O indyczce zaś pantarka
Powiedziała, że plotkarka.

Teraz bójka wśród podwórka,
Że aż lecą barwne piórka.

- Ilustracja dźwiękowa przeprowadzona wg schematu opisanego powyżej może być poprzedzona zabawą w „plotkowanie”. Prowadzący dzieli uczestników na 3 grupy. Podczas recytacji wiersza przez prowadzącego, każda z grup włącza się kolejno do plotkowania, powtarzając „w kółko” zakończenia przypisanego jej dwuwiersza:

I grupa - *kurze nóżki*

II grupa - *kacze piórka*

III - *dziób indyczki*

Wszyscy kończą „plotkowanie” po wersie *Teraz bójka wśród podwórka*, wołając wspólnie:
że aż lecą barwne piórka!

Powtarzanie „plotek” czyli wypisanych powyżej par wyrazów powinno odbywać się z użyciem zróżnicowanej intonacji: a to ze zdziwieniem, a to z oburzeniem, a to ze smutkiem, a to z żalem - im więcej różnych kolorów i emocji w głosie, tym lepiej!

- ćwiczenie dykcji: *że aż lecą barwne piórka!*

Prowadzący powtarza wers poprzedzający powyższe zdanie modyfikując go wielokrotnie, (wzmacnia tym samym przekaz o częstych bójkach wśród ptactwa domowego) np.:

przedwczoraj bójka wśród podwórka - że aż....

wczoraj bójka wśród podwórka - ...

dzisiaj bójka wśród podwórka - ...

teraz bójka wśród podwórka - ...

- instrumentacja do piosenki Witolda Lutosławskiego

Przy zastosowaniu tego samego podziału na grupy, co w zabawie w plotkowanie, powtarzanie „w kółko” plotek zastąpione zostaje jednorazowym „echem” zagranym na instrumentach.

I grupa gra „kurze nóżki”, czyli cztery dźwięki na klawesach

II grupa gra „kacze piórka”, czyli cztery dźwięki na tamburynach

III grupa gra „dziób indyczi”, czyli cztery dźwięki na bębenkach

Na słowach „że aż lecą barwne piórka” grają wszystkie grupy jednocześnie (razem osiem dźwięków - tyle, ile sylab w wersie). Dodatkowo można dodać efekty dźwiękowe we fragmencie piosenki towarzyszącym odgłosowi *frrrrrrr.....* (przed słowami *Teraz bójka wśród podwórka*).

6. Inne ptasie tematy występujące w piosenkach Witolda Lutosławskiego: *Pióreczko* (słowa: Janina Osińska), *Spóźniony słowik* (słowa: Julian Tuwim) - zakończenie warsztatów i wprowadzenie do koncertu wypełnionego muzyką kompozytora.

Pióreczko i *Spóźniony słowik* to piosenki zbyt trudne do śpiewania przez dzieci przedszkolne i uczniów klas I-III. Można wykorzystać je jednak przy nauce słuchania muzyki. Słuchanie utworu należy poprzedzić wyznaczeniem dzieciom zadań, np.:

- jakie losy spotkały pióreczko? (wymień cztery zdarzenia opisane w piosence)
- jakie potrawy przygotowała dla męża pani słowikowa? (zapamiętaj choć jedną)

Koncert.

WYKONAWCY:

Justyna Stępień (sopran), Emilia Sitarz (fortepian),

Michał Lisiewicz (skrzypce), Adam Mazurek (klarnet), Marta Ziarko (wiolonczela),

prowadzenie: Malina Sarnowska

PROGRAM:

Witold Lutosławski:

Grave na wiolonczelę i fortepian (fr.)

Idzie Grześ (sł. Julian Tuwim) - piosenka dziecięca

Partita na skrzypce i fortepian, cz. II

Spóźniony słowik (sł. Julian Tuwim)

Preludium taneczne nr 3 na klarnet i fortepian

Pocies chłopcy, pocies zbijoc - wspólny śpiew melodii ludowej

Pastereczka - śląska melodia ludowa

Gaik - śląska melodia ludowa

Gaik - zabawa w rozpoznawanie instrumentów prowadzących melodię

Pióreczko (sł. Janina Osińska) - piosenka dziecięca

Ptasie plotki (sł. Julian Tuwim) - piosenka dziecięca z udziałem sali

Preludia taneczne nr 2 i 1 na klarnet i fortepian

aranżacje wybranych utworów: Tomasz Pokrzywiński